

Vóór Catan

Het Leidschepleinspel

Als er bij ons thuis vroeger een spel met bedrijven op tafel kwam, was dat steevast Het Leidschepleinspel. Met een blik op de uitgaanswereld in mijn geboortestad Amsterdam zorgde het spel voor veel hilariteit en een aantal aangename uurtjes voor de rond de tafel gezeten familie.

Dit, voor ons enigszins op Monopoly gelijkende, spel lag altijd gereed in de spellenkast, maar waar kwam het vandaan en wat is de oorsprong ervan? Niemand van andere families kende het spel verder, maar mijn vader wist wel te vertellen dat hij het spel in de oorlog had gekocht. Op Koninginnedagen in de jaren 70, wanneer ik eropuit trok langs de uitgestalde waar in de straten van Amsterdam kwam ik het spel regelmatig tegen, soms in prima conditie, waardoor ik een mooi compleet exemplaar voor mijn collectie heb kunnen verwerven.

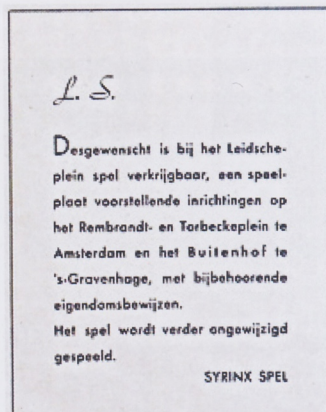
Herkomst

Het door de firma Syrinx uitgegeven spel moet van na 1941 zijn, gezien het K-nummer (K 198) dat op het drukwerk vermeld is. Hierdoor is ook de drukker te identificeren: de firma Ellerman-Harms, indertijd gevestigd in Amsterdam. Over de firma Syrinx is verder niets bekend, behalve dat onder deze merknaam een aantal spellen tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn uitgebracht.

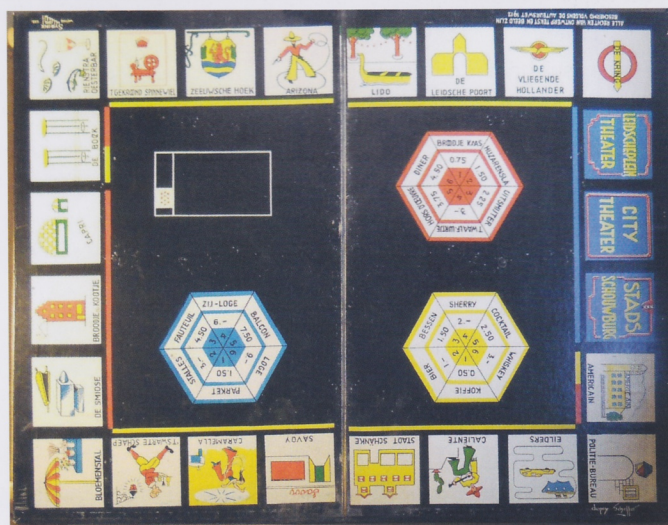
Het 'art-work' is overduidelijk afkomstig van de Geesink Studio die onder de merknaam Varieté vanaf 1940 ook zelf spellen produceerde en deze op de markt bracht. De tekenaar, waarvan de naam op het bord wordt vermeld als Dopey Scheffer, is de bij de Geesink/Toonder-Studio in die tijd werkzame Jan Scheffer waarover verder niets bekend is. Zijn bijnaam 'Dopey' refereert aan de jongste dwerg bij Sneeuwwitje van Walt Disney en die (bij)naam zal dus wel door zijn collega-tekenaars op hem zijn geplakt.

Het spel

Het spel zelf wordt op een bord gespeeld met alle horeca- en uitgaansgelegenheden die zijn gesitueerd op en rond het Amsterdamse Leidseplein van het jaar 1942. Midden in de oorlog was het uitgaansleven nog niet tot stilstand gekomen en was er flink wat te beleven op dat plein! De spelers zijn zowel eigenaars als bezoekers waarbij het doel is om de eigen zaken zo lang mogelijk open te houden. Als je geen geld meer hebt om tijdens een beurt te betalen ga je failliet, worden jouw zaken gesloten, en ben je uit het spel. De speler die als laatste overblijft, wint.

Heel Monopoly-achtig dus, evenals de aanvullende mo-

gelijkheden om de klant meer te laten betalen (zoals de huizen en hotels bij Monopoly) omdat de speler zijn zaak, als dit op het eigendomsbewijs

wordt vermeld, kan uitbreiden met diverse vergunningen, zoals te zien of de afgebeelde kaartjes. Elk ervan levert meer geld op als de zaak zo'n vergunning heeft. Met een gewone dobbelsteen bepaal je hoe ver je moet bewegen en ook, via de zeshoeken op het bord, hoeveel kosten je maakt. Een leuke innovatie is een pokersteen, waarvan elk plaatje een specifieke betekenis heeft. Zo moet een Heer die een Dame gooit dubbel betalen en omgekeerd ook! Wat een tijdsbeeld. En de Tien is pech want dan moet één van de pechkaartjes worden gedraaid van de stapel, wat de speler natuurlijk weer extra geld kost.

Uitbreidingen

De spelregels waren simpel uit te breiden met huisregels om te voorkomen dat er steeds minder spelers rond de tafel zaten. Lenen van de bank of openbare veiling van een van je zaken zorgden weer voor geld om verder te kunnen spelen.

Maar ook leken er officiële uitbreidingen te zijn. In het spel was namelijk altijd een velletje gevoegd waarin borden en kaartjes voor andere bekende pleinen werden aanprezen. Toch ben ik in al die jaren van zoeken deze alternatieve mogelijkheden om het spel te kunnen spelen nooit tegengekomen. Mogelijk was de wens er dus maar is de uitvoering niet gerealiseerd!

Tekst FRED HORN